

Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo Ministrui
Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos Ministrui
Lietuvos Respublikos Teisingumo Ministrui
Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų Ministrui
Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto Ministrui
Lietuvos Respublikos Žmogaus teisių komitetui
Lietuvos Respublikos Teisės ir teisėtvarkos komitetui
Lietuvos Respublikos Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai

DĖL PRIEMONIŲ SPRENDŽIANT SEKSUALINIO SMURTO IR KITŲ SMURTO PRIEŠ MOTERIS FORMŲ KLAUSIMĄ

REZOLIUCIJA

2019-11-12/14
Vilnius

2018 m. registruoti 9529 nusikaltimai dėl smurto artimoje aplinkoje, iš jų 63 seksualinės prievartos nusikaltimai. Statistika atspindi daugiausiai fizinį smurtą, tuo tarpu seksualinis smurtas šeimoje, santykiuose ir už jų ribų lieka viena nematomiausių smurto prieš moteris formų.

Lietuvoje vis dar trūksta tyrimų seksualinio smurto ir seksualinio priekabiavimo tema. Visų pirma, tiek visuomenei, tiek specialistams trūksta žinių apie seksualinio smurto apraiškas, dažnas negali identifikuoti, kas yra seksualinis smurtas. Taip pat vis dar itin gajus nuo intymaus partnerio smurto nukentėjusio asmens kaltinimas. Remiantis europine apklausa (Special Eurobarometer 449: Gender-based violence) net 42% Lietuvos gyventojų mano, kad moterys dažnai išsigalvoja ir perdeda pareiškimus apie patirtą smurtą ar išprievartavimą.

Nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) patirtis, dirbant su nukentėjusiomis nuo smurto moterimis, rodo, kad dažnai jos net nepraneša apie patirtą seksualinį smurtą, nes yra stigmatizuojamos, gėdinamos, analizuojama, ką jos galėjo padaryti siekiant išvengti seksualinio smurto. Ši neigiama aplinka lemia tai, jog seksualinį smurtą patyrusios moterys pasirenka tylą ir nepraneša apie šias nusikalstamas veikas. Joms neatsispindint oficialioje statistikoje, toliau nėra matomas problemos mastas bei neskiriamas dėmesys seksualinio smurto prevencijai ir pagalbai aukoms.

Pažymėtina, jog Lietuvoje nesant pagalbos nuo seksualinio smurto nukentėjusiems asmenims taip pat nėra susiformavusi tarpinstitucinio bendradarbiavimo praktika tarp pagalbą nukentėjusiems asmenims teikiančių institucijų.

Dabartinis teisinis seksualinio smurto reglamentavimas neužtikrina nukentėjusių asmenų apsaugos, pagalbos teikimo proceso. Taip pat Baudžiamojo kodekso 149 str 1. dalis¹ išžagininimą sieja ne tik su asmens valios nebuvimu, bet ir (privalomai) su fizinio smurto ir grasinimų panaudojimu (t.y. papildomu vertinamuoju aspektu), kas apsunkina nukentėjusiojo asmens kreipimąsi bei patirto smurto įrodinėjimą.

Tarptautinės diskusijos ir konferencijos *Mes - saugūs savo mieste (We - Are Safe in Our City)*, vykusios 2019 m. lapkričio 12-14 d. Vilniuje, dalyviai²,

atsižvelgdami į Lietuvos ir užsienio šalių ekspertų pristatytą patirtį,

¹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr>

² Tarptautinėje diskusijoje ir konferencijoje *Mes - saugūs savo mieste (We - Are Safe in Our City)*, vykusioje 2019 m. Lapkričio 12-14 d. Vilniuje, dalyvavo 130 dalyvių iš įvairių valstybinių ir nevyriausybinių organizacijų bei institucijų.

atsižvelgdami į 1979 m. priimtą bei 1995 m. ratifikuotą Lietuvoje Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos prieš moteris panaikinimo (CEDAW) konvenciją,

pažymi, kad smurtas prieš moteris yra ir nusikaltimas, ir grubus žmogaus teisių pažeidimas,

kreipiasi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę,

ragindami ratifikuoti 2011 m. Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvenciją), kuri yra minimalus Europinis standartas kovai su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje. Konvencija įpareigoja valstybes nares vykdyti smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevenciją, užtikrinti aukų apsaugą, smurtautojų baudžiamąją atsakomybę bei numato tarptautinius priežiūros mechanizmus. Konvencijos ratifikavimas taptų ypatingai svarbiu įrankiu kovoje su visų formų smurtu, nukreiptu prieš moteris.

ragindami imtis reikiamų priemonių, kad mediacija nebūtų taikoma visais šeimos ginčų atvejais, kaip tai numatyta nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiose LR Mediacijos įstatymo pataisose. Vadovaujantis CEDAW konvencija mediacija smurto artimoje aplinkoje atvejais negalima. Be to ji negali būti taikoma *privaloma* tvarka, nes tai prieštarauja esminiam mediacijos savanoriškumo principui.

siūlydami numatyti teisinę atsakomybę už seksualinį priekabiavimą viešojoje erdvėje.

siūlydami keisti atsakomybę už seksualinį smurtą reglamentuojančius teisės aktus, atsakomybę siejant ne su aktyviu nukentėjusio asmens priešiniu, bet su asmens valios (angl. - *active consent*) nebuvimu.

siūlydami specializuotos pagalbos teikimą nuo seksualinio smurto nukentėjusiems asmenims pavesti nevyriausybiniams organizacijoms, kaip pavyzdžiui jau sukurtam ir smurto dinamiką suprantančiam Specializuotos pagalbos centrų tinklui. Tam būtina numatyti tinkamą finansavimą pagalbos teikimo organizavimui, viešinimui bei mokymams su seksualinio smurto aukomis dirbantiems specialistams (teisėsaugos institucijų darbuotojams, medikams, nevyriausybinių organizacijų atstovams, socialines paslaugas teikiančių institucijų atstovams, švietimo ir kitų institucijų atstovams).

Konferencijos dalyvių vardu pasirašo Konferencijos organizacinis komitetas:

Lietuvos moterų teisių įtvirtinimo asociacijos vadovė

Jurgita Cinskienė

Moterų informacijos centro direktorė

Jūratė Šeduikienė

Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centro direktorė

Dalia Puidokienė